

pelkkää entisen kieltämistä. Nämä erilaiset vaihtoehtoisen elämisen ja mm. koulukokeilujen asiat eivät sovi samaan ajatuskuvioon, koska niitä ei voi jälkikäteen tutkia julkisuuden piirissä. Tyypillistä niille on yhteisön tasolla tapahtuva toiminta. Myös tutkimusta pitäisi suunnata näiden yhteisöjen jättämiin "jälkiin", mutta se onkin toinen tavoite kuin tässä kirjassa asetettu.

En väitäkään, että myös näitä olisi pitänyt penkoa, vaan että samaa julkisuuteen jääneiden "jälkien" etsintää pitkin ei välttämättä pääse analysoimaan ihmisten elämäntavallisia etsintöjä ja kokeiluja. Kirjassa ne kuitataan melko pikaisesti ja myös problematisoimatta sillä, että hipeistä tuli "systeemin kerjäläisiä". Kyseessä ei ole sama asia ja sama toimintatapa - jolloin näitä ei pitäisi tutkia samasta lähtökohdasta; demonstraatio näkyy jo määritelmällisesti, joten sitä voi näkyvyydessään ja sen onnistumisessa tutkia, mutta elämäntapaa eletään, eikä sitä siksi voi tutkia näkyvyydessään, vaan elämässä ja sen jättämässä "jäljissä", kokeiluissa.

Toinen ongelmakohta on se, että vaikka kirjoittaja torjuu päättäväisesti kirjan alkupuolella "ulkoapäin" tulevat negatiiviset ja vastakulttuurisia vähättelevät kannanotot, alkaa ulkoapäin arvioimisen maku vaivata lopussa, kun puhutaan militantimmasta ja poliittisemmasta vaiheesta vastakulttuuriliikhehdinnässä. Koska liikehdintä muutti luonnettaan, myös siihen jälkikäteen kohdistuvan katseen pitäisi muuntua, jotta "lopun aikoja" voisi havainnoida eritellymin ja sisäistyneemmin.

Samoin kirjasta löytyy problematisoimaton arvio, että "tuohon aikaan nuorisosta kehittyi oma erityinen, ennen näkemättömän lukuisa ja pitkälle koulutettu yhteiskuntaluokka, joka huolimatta entistä varhaisemmasta kypsymisestään ja pidentyneestä koulutusvaiheestaan ei saanut vanhemmiltaan ja opettajiltaan keinoja orientoitua siihen maailmaan, joka heille haluttiin antaa" (s. 111). Tämän määritelmän käyppyy ei yhteiskuntaluokan osalta ole itsestään selvä eikä kiistaton.

Kirjan alkupuolella Marja Ala-Ketola torjuu pysähtyneet ja kankeat määritelmät, mikä synnyttää mukavan ja mahdollisuuksia tarjoavan tavan pohtia tällaisten

ilmiöiden mahdollisuuksia 80-luvulla, mutta lopun määritelmällisyys jotenkin sulkee tämän kehäksi, joka on menneisyyttä. Alkupuolella kirjassa käytetään luokan sijasta nimityksiä "sukupolvi", "elämäntapa" jne.

Mutta toisaalta on hyvä, että Marja Ala-Ketola on tehnyt myös sen, mihin moni 60-luvulla nuoruuttaan elänyt ehkä jälkikäteen on pyrkinyt: määrittelemään, mistä oli kysymys. Ja ehkä on hyvä, että tuo haaveiden, tunteiden, kokeilujen, laulujen ja sykkeen aika ei alistu arvioinnille, joka niputtaisi, analysoisi, luokittaisi ja sen jälkeen - ehkä - toteaisi sen mahdottomaksi maailmassa. Kuitenkin se oli - ja on edelleen - totta meille, jotka kannamme jotain siitä itsessämme.

Airi Mäki-Kulmala

Reagan puhuu

ERICKSON, Paul D. Reagan Speaks. The Making of an American Myth. New York, New York University Press, 1985. 172 s.

Suomessa on aina ollut vaikeata ymmärtää Ronald Reaganin ja hänen tukiryhmiensä poliittista ajattelua ja suosiota. Vai mitä pidätte ympäristöministeristä, joka kehuskelee nimittäneensä erääseen toimikuntaan "yhden mustan, yhden naisen, kaksi juutalaista ja raajarikon"? Tai korkeasta väestönsuojeluviranomaisesta, jonka mukaan ydinsota ei ole mikään ongelma, kunhan "lapioida on riittävästi"? Tai presidentistä itsestään, joka väittää Nicaraguan organisoivan yhdessä Mafian kanssa huumekauppaa Yhdysvalloissa?

Yhdysvalloissakin reaganilaisuus on ollut pulma liberaalille älymystölle, mutta vain liberaalille; on hyvä muistaa, että Reaganin taustalla olevien uus-oikeistolaisten teoriain syntymäpaikat ovat yliopistoissa. Ironista sinänsä, sillä reaganilaisen poliittisen puheen toistuva fraasi on "elämälle vieraan" sivistyneis-

tön ja sen outojen teorioiden - mm. sosialismin - pilkka.

Erickson on liberaalia sivistyneistöä parhaasta päästä, tyyni ja hallittu vasemman laidan demokraatti, jonka analyysi Reaganin puheista osoittaa vankkaa amerikkalaisen mytologian ja Yhdysvaltain poliittisen käytännön tuntemusta. Hänen kysymyksensä on yksinkertainen: Miksi Reagan on niin houkutteleva ja saa mukaansa suuren osan kansakunnastaan?

Vastaukset ovatkin jo vaikeampia. Ohessa eräitä poimintoja Ericksonin havainnoista.

Reaganin puhe on tyystin irronnut siitä perinteestä, jossa poliittisen argumentaation ihanne oli omien valintojen rationaali ja tosiasiapohjainen perustelu. Reagan ei pidä faktoista, hän kertoo tarinoita. Hän ei puhu järjestä, vaan uskosta.

Jo Reaganin läpimurtopuhe Yhdysvaltain poliittiseen julkisuuteen, Barry Goldwateria tukenut *A Time for Choosing* vuodelta 1964, oli oikeastaan vain sarja pieniä kertomuksia ja anekdootteja. Kukin tarinoista toisti erilaisin muunnelmin samaa teemaa maailmankommunismien uhasta ja laajan keskushallinnon turmiollisuudesta. Tyypillisesti Reaganin kertomukset alkavat "eräs ystäväni"-tyyliin, jolloin tapahtuman todellisuuden tarkistaminen on mahdotonta.

Erickson ei juuri erittele sitä, miksi tarina on nyky-Yhdysvalloissa ylivoimainen poliittisen argumentaation muoto. Tiedotustutkimuksen näkökulmasta olisi kiintoisaa miettiä vaikkapa seuraavaa: Yhdysvaltain joukkotiedotusta hallitsee tarinan muoto ja Yhdysvaltain politiikkaa joukkotiedotusjulkisuus. Seuraako tästä väistämättä myös se, että hallinnon toimet kohdistuvatkin tarinallisesti rakennettuun "todellisuuteen"? Tosin sanoen: Toimiiko Yhdysvaltain hallitus enää lainkaan todellisessa maailmassa, vaiko kuvitelmissaan?

Mutta palatkaamme Ericksoniin. Muutama näyte valaissee toisaalta Reaganin puhetekniikkaa, toisaalta Ericksonin analyysimetodia. Reagan on useamman kerran käyttänyt seuraavaa esimerkkiä kuvaamaan Yhdysvaltain ja Neuvostoliiton poliittisen järjestelmän eroa: Yhdysvaltain korkein ansiomerkki myönnettiin sotavuosina pommituskoneen kapteenille,

joka koneen pudotessa pelastautumisen sijasta jäi lohduttamaan haavoittunutta ja kiinni juuttunutta nuorta alaistaan. Vastaavasti on Neuvostoliitto myöntänyt oman korkeimman kunnianosoituksensa miehelle, joka nasautti jäähakun Trotskin päähän.

Vuonna 1982 Reagan kertoi seuraavan jutun. Matkallaan Englannissa heti toisen maailmansodan päätyttyä hän osui pienen maalaiskylän publiin, jota piti hyvin vanha ja köyhä pariskunta. Vanha vaimo kertoi hänelle, että lähistöllä sijaitsi sodan aikana amerikkalainen lentotukikohta, jonka miehistö istui usein iltoja pubissa. Olipa sitten jouluaatto. Vanhukset olivat kahden, yksinäisiä, kylmissään ja surullisia. Yhtäkkiä remahti pubin ovi auki ja sisään rynnisti nauravia ja lahjoja tuovia nuoria jenkkisotilaita. Vanhus itki.

Mikä on tarinan poliittinen sanoma, Erickson kysyy ja vastaa. Ensinnä se korostaa perheyhteyttä, sotilaat kutsuivat pubinpitäjäpariskuntaa "mammaksi ja papaksi". Toiseksi se kertoo amerikkalaisotilaitten hyvyydestä ja ihmisrakkaudesta. Kolmanneksi se painottaa vapaaehtoisuuden voimaa virallisen sosiaalihuollon sijasta. Neljänneksi se on allegoria Yhdysvaltain ulkopoliitikasta, jossa rikas ja oikeudenmukainen Amerikka auttaa nälkäisiä ja sille alamaisia toisen luokan maita. Viidenneksi se asettaa Reaganin itsensä osaksi tarinan sankarillisuutta ja kuudenneksi toimii vertauskuvana reaganilaisesta ulkopoliitikasta: Amerikkaa kunnioitetaan jälleen ja sitä kiitetään kyynelisin hyvyydestään.

Reagan tuntee, Erickson kirjoittaa, entisenä näyttelijänä, radioselostajana ja suhdetoimintamiehenä samastumisen ja hyvän jutun voiman. Tosiasiat ovat aina olleet alisteisia puheen tavoitteille. Jopa baseball-selostajana Reagan pyyhälsi vaivoitta mielikuvituksensa poluille, suoritus sinänsä.

Toinen Reaganin tekniikka on poliittikan yksityiskohtien kytkentä laajimpiin maailmanhistoriallisiin visioihin. Oletta-kaamme, että Reagan ehdottaa 100 miljoonan dollarin supistusta sosiaali-ohjelmiin. Hänen perustelunsa on seuraava: Jos yksityisyrityksien ei rohkaita ja keskushallintoa supisteta, Amerikka heikentyy ja rappeutuu. Jos Amerikka

heikentyy, kommunismi alkaa etenemissensä. Jos kommunismi etenee, maailmasta kuolee vapaus ja valo, ihmisyys ja jumaluus. Kummanko puolella siis olet, vapauden vai pakkovallan, saatanan vai Jumalan?

Demokraateille tilanne on ollut rai-vostuttava. Kun Walter Mondale yritti puhua siitä, mitä avustuksensa menettäville ihmisille tapahtuu, Reagan puhui pahuuden voimista ja vapauden soihdunkantajista.

Kolmas Ericksonin erittelemä keino on asioiden yksinkertaisuuden ja hallittavuuden korostaminen. Maailman todellisuus alkoi vaikuttaa Carterin Yhdysvalloissa kaaokselta, jossa asiat mutkistui-vat sitä pahemmin, mitä pohditummin hallinto niihin yritti suhtautua. Täysin väärä metodi, Reagan julisti. Tärkeintä on usko ja periaate oikeasta. Asiat ovat yksinkertaisia, jos niitä ei tarpeettomasti tehdä monimutkaisiksi.

Erickson ei erittele yksinkertaisuuden kaipuun syytä eikä - jälleen esiin nousevaa - hallinnon, politiikan ja todellisuuden suhdetta. Reaganin hallitus on alusta pitäen korostanut kykyään hallita todellisuutta täydellisesti. Ydinsotakaan ei ole mahdoton, vaan se voidaan käydä ja se voidaan voittaa. Yhdysvallat ei reagoi maailmantapahtumiin, vaan se aktiivisesti muokkaa maailmaa ihanteit-tensa mukaisesti.

Sotilaallisen ja taloudellisen valtansa turvin suurvalta voi osin näin toimiakin - vaikkapa Grenadassa ja Libyassa. Mikä on tämän syvästi epädemokraattisen ajattelun liikevoima? Yhdysvaltain sisäisen disintegraation aikaansaama turvat-tomuus? Joukkotiedotuksen sekopäisen pirstoutunut, väkivaltainen kuva ympäröivästä maailmasta? Ylitsevuotava kansal-linen ylemmydentunto?

Neljäs Ericsonin painottama seikka on Reaganin sanoman voimakas yhteisöllisyys. Poliitiikka on ennen muuta kykyä vastata ihmisten välttämättömään yhteisyyden tarpeeseen talouden ruhjomassa sosiaalisessa maailmassa. Yhteisöllisyys saavutetaan korkeimmalla mahdollisella tasolla: Amerikka on suuri, Jumalan valitsema kansa, joka on liian mahtava unelmoidakseen pieniä asioita.

Reagan on yhteisen joukkueen pro-fetta-valmentaja, joka antaa vision ja taktiset neuvot tavoitteiden saavutta-

miseen. Vihollinen on väkevä ja uhkaa joka hetki. Poliitiikka ei ole puolueita, eturistiriitoja, sukupuolia, rotuja jne. (kuten demokraattiselle puolueelle), vaan suurta yhteisyyden ja ylpeyden tunnetta. Amerikka on voittajien maa.

Erickson käsittelee edelleen uskonnon ja amerikkalaisen mytologian käyttöä Reaganin puheissa, mutta sivuuttakaamme ne, varsin tuttuja asioita kun ovat.

Lopuksi sitaatti Reaganilta itseltään: "Maamme on vapauden kotipaikka, koska se on urheiden kotipaikka. Tulevaisuu-temme on aina suuri, koska kansakun-tamme tulee aina olemaan voimallinen. Kansakuntamme tulee olemaan vahva, koska olemme vapaita. Ja kansamme pysyy vapaana, koska me olemme yhtenäisiä - yksi kansa Jumalan tahdon alai-sena, jakaen vapauden ja oikeuden kaikil-le".

Heikki Luostarinen